

Ніколи знову...

1939
1945

Жіночі історії Другої
світової:
Галина Кузьменко

Пам'ятка-дайджест

2020

Департамент культури і туризму,
національностей та
релігій Чернігівської облдержадміністрації
КЗ «Чернігівська обласна бібліотека для дітей»

Жіночі історії Другої світової
Галина Кузьменко

Пам'ятка-дайджест
Випуск 1

Чернігів-2020

УДК 016:087.5

Укладачка Л. Казакова
Редактор Г. Вечерська
Відповідальна за випуск Т. Клюй

Жіночі історії Другої світової: Галина Кузьменко:
пам'ятка-дайджест / Чернігівська обласна
бібліотека для дітей ; уклад. Л. Казакова. – Вип. 1.
- Чернігів, 2020. – 12 с.

Перший випуск нової видавничої серії «Жіночі історії Другої світової» присвячений Галині Кузьменко, підпільниці-кулеметниці з Чернігівщини, у долі якої сфокусувалася ледь не вся історія України ХХ століття - Голодомор, Великий терор, Друга світова війна, боротьба УПА і ув'язнення в ГУЛАзі.

Україно, ти моя молитва,
Ти моя розпука світова...
Громотить над світом люта битва
За твоє життя, твої права.
В. Симоненко

«І нині питання ролі та місця жіноцтва у Другій світовій війні недостатньо вивчене істориками і переосмислене суспільством, – каже історик Сергій Бутко. – Навіть побічний погляд показує, що саме жінки забезпечували збереження і розвиток суспільства під час тієї кривавої бійні. Вони народжували і виховували дітей, підтримували економіку. Історики починають думати, що слід уводити нову термінологію, адже слова танкіст, піхотинець, льотчик, автоматник доти не мали жіночого роду. Життя показує, що роль жінки у війні була надзвичайно великою».

На початку 1980-х нобелівська лауреатка Світлана Алексієвич привернула увагу до долі жінок, подивилася на війну їхніми очима: “Все, що нам відомо про війну, ми знаємо з “чоловічого голосу”. Ми всі в полоні “чоловічих” уявлень і “чоловічих” відчуттів війни. “Чоловічих” слів. А жінки мовчать. Мовчать навіть ті, хто був на

фронті. Якщо раптом починають згадувати, то розповідають не “жіночу” війну, а “чоловічу” (“У війни не жіноче обличчя”). Письменниця збирала спогади жінок-червоноармійок, і згодом вони стали основою її книжки.

Насправді ж війна — це катастрофа, трагедія, мільйони загиблих, скалічені тіла і душі...

Повертатися до жіночих історій Другої світової в Україні почали лише нещодавно. Важливу роль у поверненні в людську пам'ять забутих сюжетів війни відіграло видання 2015 р. збірника "Жінки Центральної та Східної Європи у Другій світовій війні". Український Інститут Національної Пам'яті започаткував проєкт "Жіночі історії Другої світової".

Чернігівська обласна бібліотека для дітей вирішила приєднатися до цього проєкту.

Героїня нашої розповіді – Галина Кузьменко.

У долі Галини сфокусувалася ледь не вся історія України ХХ століття. Голодомор, Великий терор, Друга світова війна, боротьба УПА і ув'язнення в ГУЛАзі – усе випало на долю однієї дівчини.

Народилася вона 30 липня 1922 року у Новій Басані на Чернігівщині. В 11 років

залишилася круглою сиротою: мати і двоє братів померли з голоду, а батька заарештували і слід за ним пропав на безкрайніх етапах ГУЛАГу. Дівчину забрав на виховання дядько, який проживав у місті Константинівці Донецької області. Галина встигла закінчити школу, але вибухнула німецько-радянська війна. Доля закинула Галину на малу батьківщину – в Чернігівську область, а згодом далі на Захід,

У 1943-му Галя добровільно вступила в “Чернігівську січ” – підпільну формацію, організовану Яром Славутичем (Григорій Жученко з Херсонщини) – колишнім офіцером червоної армії, що потрапив в оточення німецьких військ, але полону unikнув і разом з групою однодумців вирішив боротися за незалежність України. В “Січі” Галю вишколили на кулеметницю, але у зв’язку з наближенням лінії фронту “Чернігівська січ” рушила рейдом на захід і влилася в лави УПА.

Майже три роки провела Галина Кузьменко – тепер уже “подруга “Надя” у лавах збройного підпілля на теренах Івано-Франківської області. Восени 1945 р. її, змучену важкою хворобою, захопили в одному з карпатських сіл під час облави. Люті тортури і знущання перенесла вона в

катівні МГБ м. Коломиї, але своєї вини не визнала, нікого не зрадила. Військовим трибуналом її засудили на 15 років сталінських концтаборів. Строк відбувала у Воркуті; після звільнення вийшла заміж за Ярослава Когута – вояка УПА родом з Львівської області. Невдовзі подружжя переїхало до Бориспільського району, де орієнтовно 1958 року в них народився син Василь. Через короткий час після цього Галина овдовіла – знищений тюрмами і побоями її чоловік помер. Син поступив до Київського педагогічного інституту і всередині 80-х вони з матір'ю переїхали до столиці.

Померла у червні 2000 року. У 2015 році стала однією з 10 Героїв серії інформаційних плакатів «Українці в лавах Об'єднаних Націй перемогли агресора», підготовлених Українським інститутом національної пам'яті до 70-ї річниці перемоги над нацизмом.

Ось з рішучим виглядом повстанка,

І у колі друзів, і одна.

Напис каже, що чернігівчанка,

І що кулеметниця вона.

У правиці затиснула ремінь,

Смілий воїн-месник, не раба.

*Видно, що характер в неї – кремій,
А життєвий поклик – боротьба.
Певно, руки ті перо тримали,
Як була студенткою колись.
Та коли буремні дні настали,
Руки ті за кулемет взялись.
Зиновій СЕРДЮК*

Такою вона була – уособленням високого зразку людського духу, патріотизму, мужності, бойового побратимства і ратної звитяги.

Вебліографія

1. Кузьменко Галина [Електронний ресурс] // Вікіпедія: [сайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу:
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%83%D0%B7%D1%8C%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%93%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%B0. – Назва з екрана.
2. Галина Кузьменко – «Надя» [Електронний ресурс] // Українська Друга світова 1939-1945: [сайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу:
<https://www.wv2.memory.gov.ua/galina-kuzmenko-nadya/>. – Назва з екрана.
3. З когорти нескорених: Галина Кузьменко, вояк УПА з Бобровиччини [Електронний ресурс] // Жінка-УКРАЇНКА : [сайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу:
<http://ukrainka.org.ua/node/843>. – Назва з екрана.
4. Чепурний В. Три пориви до Злуки [Електронний ресурс] // Голос України : [сайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу:

<http://www.golos.com.ua/article/282866>. – Назва з екрана.

5. Українки на війні: 8 жінок, про яких необхідно знати [Електронний ресурс] // Womo : [сайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу: <https://womo.ua/ukrayinki-na-viyni/>. – Назва з екрана.

Жіночі історії Другої світової:
Галина Кузьменко
(пам'ятка-дайджест)

Матеріал підготувала: Л. Казакова
Редактор: Г. Вечерська
Комп'ютерна верстка: О.Ташлик
Відповідальна за випуск: Т. Клюй

Видавець:

Чернігівська обласна бібліотека для дітей
вул. Рокосовського, 22а
м. Чернігів 14032
тел..0462-95-19-45
<http://ostrovskogo.com.ua/>
E-mail: ostrovskogo@online.ua